

В статье рассматриваются интерактивные методы обучения в профессиональной подготовке будущих учителей музыкального искусства. Особое внимание уделяется методам ситуативного моделирования, где предусмотрена работа с воображаемыми ситуациями (имитационные игры, ролевая игра, упрощенное судебное слушание). Автором предлагается несколько примеров их применения в процессе преподавания предметов «Гармония», «История зарубежной музыки», «История украинской музыки», «Музыкальная педагогика» и других. Предусмотрено, что методы можно применять в процессе подготовки специалистов по специальности 014 Среднее образование (Музыкальное искусство). Определено, что методы ситуативного моделирования - это, в определенном смысле, имитация профессиональной деятельности будущего учителя музыкального искусства. Они помогают организовать активную работу участников игр, направляют студентов на разработку определенных способов эффективной профессиональной деятельности. Благодаря этим методам участники, опираясь на собственный опыт, могут создать новый продукт, который станет путем решения актуальных проблем. Игры позволяют увидеть члена группы в процессе выполнения определенной социальной роли, развивают навыки в сфере коммуникации.

Ключевые слова: интерактивное обучение, методы ситуативного моделирования, музыкально-педагогическая деятельность, профессиональная подготовка учителя музыкального искусства.

Summary

Application of Interactive Methods of Situational Modelling in Professional Training of the Future Teachers of Music Art

Mykhaskova M. A.

The article deals with interactive methods of teaching in professional training of the future teachers of music art. Particular attention is paid to the methods of situational modelling, which provides for work with imaginary situations (simulation games, role-playing games, simplified court hearing). The author proposes several examples of their application in the process of teaching subjects «Methodology of Musical Education in Secondary School», «History of the World Music», «History of Ukrainian Music», «Music Pedagogy», etc.

It is envisaged that the methods can be used in the process of training specialists in specialty 014 Secondary Education (Music Art). It is determined that situational modelling methods are, in a way, imitation of the professional activity of the future teacher of music art. They help to organize active work of game participants, direct students to develop certain ways of effective professional activity. Thanks to these methods, the participants, based on their own experience, can create the new product that will become the way of solution to current problems. Games allow seeing a member of the group in the process of fulfilling certain social role, they develop skills in the sphere of communication.

Key Words: interactive learning, methods of situational modelling, music-pedagogical activity, professional training of the teacher of music art.

УДК [378.147: 37.011.3-051 7]: 004

Орехова В. В.,
асистент кафедри
(м. Слов'янськ Донецької області)

Холістичний підхід у контексті методологічного аналізу професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва

Стаття розкриває ключові поняття холістичного підходу у контексті методологічного аналізу професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва засобами мультимедіа-технологій. Метою статті є розкриття фундаментальних положень холістичного підходу; визначення дієвих чинників формування цілісної особистості в освітньому мистецькому середовищі. Автор вивчає досвід зарубіжних та вітчизняних представників холістичної освіти (М. Гріна, С. Лангер, Дж. Міллера, І. Савенкової, І. Тейлора, С. Граблі, Кеон Сук Мін та ін.), розтлумачує уявлення про особливу конфігурацію мистецької практики в освіті, про актуальність відновлення «серця» мистецької освіти.

У статті представлені критерії успішного впровадження холістичного підходу у професійну підготовку майбутніх арт-педагогів: «мистецтво як втілення присутності», «мистецтво як трансформаційний діалог», «мистецтво як критика та спосіб пізнання інших», «мистецтво як духовна пригода» та «мистецтво як засіб екологічного життя», що є методологічним підґрунтям формування висококомпетентного фахівця в галузі мистецької освіти.

Серед основних умов впровадження холістичного підходу в мистецьку освіту практична спрямованість занять; соціальна спрямованість освіти; створення середовища емоційної комфортності і

захищеності; розмитість кордонів між спеціально організованими заняттями і повсякденною життєдіяльністю; живе відношення до мистецтва.

Ключові слова: холістичний підхід, мистецька освіта, майбутні вчителі мистецтва, духовність.

Постановка проблеми у загальному вигляді ... Реформування сучасної вищої освіти неможливе без її оновлення на засадах духовності, відродження культурних традицій, орієнтації на особистісні цінності. У зв'язку з цим актуалізується проблема мистецької освіти, зокрема переосмислення ролі духовності у межах холістичного підходу до формування професійної компетентності майбутніх учителів мистецтва.

Холізм (від лат. *Holos* – цілий, увесь) – «філософія цілісності» – напрям у сучасній західноєвропейській філософії, який розглядає цілісність світу як наслідок творчої еволюції, що спрямовується нематеріальним і непізнаваним «фактором цілісності» [1]. Термін «холізм» є доволі багатозначним, проте головною ідеєю є думка про те, що властивості системи не визначаються простою сумою її елементів й саме із цілісності системи випливає специфіка її складників.

Дж. Міллер (J. Miller) тлумачить холістичність як «цілісність Всесвіту», те, що не ділиться на частки. На його думку, індустріальна революція останніх століть призвела до «розщеплення життя», втрати зв'язків між розумом і серцем, відокремила «тіло від душі», що особливо вплинуло на освіту, яка втратила «духовність», тобто почуття благоговіння перед життям, яке виникає від причетності до чогось одночасно прекрасного і таємного [2]. Душа людини незбагненна й неподільна і це має враховуватися в будь-якій педагогічній теорії.

Використання принципів холістичного підходу в сучасній освіті є на часі, оскільки холістична освіта кидає виклик традиційному навчанню, яке базується на шаблонах, стандартах і тестуваннях і є відображенням сучасної матеріальної культури, що принижує вищу освіту до рівня штампування конкурентоздібних споживачів [2]. Крім того, у традиційній освіті спостерігається тенденція зосереджуватись на часткових методиках, тож втрачається первісна цілісність освіти. Урахування холістичного підходу під час професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва сприяє відновленню цілісного бачення їхньої професійної підготовки, становить методологічне підґрунтя використання мультимедійних технологій як таких, що об'єднують в одному середовищі різні види даних, та дозволяє збагачувати природну духовність кожної особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Холістичний підхід характеризує переважно зарубіжну педагогічну науку. Одним із перших мету, завдання і принципи освітньої холістичної парадигми освіти сформував канадський педагог Дж. Міллер у книзі «Холістична освіта. Педагогіка передчуття» [2]. Наразі холістичний підхід у педагогічній науці висвітлюють зарубіжні науковці Л. Бреслер (L. Bresler), С. Граблі (S. Gradle), М. Грін (M. Greene), Дж. Девіс (J. Davis), Д. Дентон (D. Denton), Е. Ейснер (E. Eisner), Кеон Сук Мін (Kyeong Suk Min), Р. Міллер (R. Miller), Н. Ноблер (N. Knobler), М. Росс (M. Ross), Е. Тайлор (E. Taylor), Ф. Челмерс (F. Chalmers) та ін. Вони відзначають, що пошуки можливостей формування цілісної особистості все частіше приводять до альтернативних моделей освіти, принципово відмінних від домінуючих на сьогодні. Однією з таких моделей є концепція холістичної (комплексної, цілісної) освіти, заснована на визнанні того, що індивід самоідентифікується, пізнає ціль та сенс життя через ланцюг зв'язків із суспільством і оточуючим світом на основі таких цінностей як співчуття, мир та духовність [3].

У вітчизняній педагогіці ідеї холістичного підходу співзвучні з ідеями інтегрованого навчання та розвитку цілісної особистості, які у мистецькій освіті аналізуються у працях В. Алексеєва, О. Бакушинського, І. Зюзяна, Л. Масол, Н. Миропольської, Л. Савенкової, В. Щербакова, Б. Юсова. Близька положенням холістичного підходу теорія поліхудожнього виховання Б. Юсова, яка підтримує ідею об'єднання усього спектра художньої діяльності, накопиченого людством, з метою цілісного розвитку особистості, не розподіляючи розмаїття жанрів і стилів національного й світового мистецтва в окремі дисципліни художньо-естетичного циклу [4]. Розглядаючи педагогічні умови інтегрованого опанування мистецтва, Л. Савенкова визначає критерії поліхудожнього розвитку особистості, де одним із пріоритетних виокремлений холістичний (цілісний) підхід сприйняття світу дитиною [5, с. 60-65].

Численні здобутки у сфері дослідження філософської та освітньої цілісності не розкривають достатньою мірою високого творчого потенціалу холістичного підходу, який доцільно залучати до сучасної мистецької освіти, зокрема до використання мультимедійних технологій під час формування професійної компетентності майбутніх учителів мистецтва.

Наразі вкрай необхідно зосередитись на фундаментальних положеннях холістичного підходу як методологічному підґрунті професійної підготовки вчителів мистецьких дисциплін засобами мультимедіа, що, у свою чергу, зумовлює потребу у визначенні дієвих чинників формування цілісної, висококультурної, компетентної, естетично розвиненої, високоморальної духовної особистості.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити фундаментальні положення холистичного підходу у контексті методологічного аналізу професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва; визначити дієві чинники формування цілісної особистості в освітньому мистецькому середовищі.

Виклад основного матеріалу... Відзначимо, що до філософії термін «холізм» був уведений південноафриканським філософом Я. Сметсом у 1926 році. Він запропонував формулу: «Ціле більше за суму його частин». У філософському трактуванні холізм – це і методологічний принцип, і світоглядна концепція, що стверджують цілісність і неподільність матеріального і духовного світу [6].

Коріння холистичної освіти простежуються у багатьох класичних філософів та педагогів, від Ж.-Ж. Руссо, Г. Торо до Р. Штайнера, М. Монтесорі, Дж. Дьюї, А. Маслоу та ін. Проте розвиток власне холистики у педагогічній практиці розпочинається у ХХ столітті: одним із перших будувати навчання у відповідності із взаємопов'язаними й мінливими законами природи запропонував канадський педагог Дж. Міллер. Загальнонаукове визнання феномена холистичної освіти відбулося у 70-80-х рр. минулого століття, коли були започатковані наукові конференції відповідної тематики та відбулось видання спеціального *Journal of Holistic Education*.

Наразі холистична освіта позиціонує себе як певна освітня філософія, яка, як вказує Р. Міллер, стверджує, що особистість кожної людини, її світогляд та ціль життя визначається процесом відносин між нею та суспільством, Всесвітом і духовними цінностями, що кожна людина знаходить сенс і мету в житті через підключення до спільноти, до природи і до гуманістичних цінностей [7, с. 40]. Крім того, важливим положенням холистичного вчення є вимога розвивати не лише соціальний та психологічний бік життя людини, а й духовність як дійсну людську сутність.

Отже, холистична освіта тримається на трьох китах (рівновазі, причетності кожного і зв'язках), які стимулюють гармонійний розвиток у емоційному, фізичному, естетичному і духовному напрямках [2]. Е. Тейлор переводить холистичний принцип у площину мистецької освіти, вказуючи, що неможливо вивчати загальну чи часткову культуру поза її зв'язками з усіма етнографічними та історичними особливостями. «Ті, хто не бачить дерев через ліси, не кращий за тих, хто не бачить лісу за деревами», – зазначає науковець, маючи на увазі, що у природі всі елементи погоджуються між собою, історія людства є часткою історії природи. Наші думки, бажання та дії подібні до закону росту рослин і тварин. Кожну подію можна назвати дитиною іншої події, і неможна забувати цієї родинності [8, с. 19-26].

Близькі до холистики ідеї висловлює російський фахівець у галузі мистецької освіти Л. Савенкова у концепції виховання людини в просторі світу і культури. Вона виокремлює низку здібностей, необхідних для цілісності сприйняття оточуючого світу, без чого є неможливим ефективно навчання мистецтва:

1. Складання «об'ємного портрета» предмета або явища, який сприймає особа. Ця здібність формується із накопичення сумарного об'єму інформації: чуттєвого відгуку, асоціативних уявлень, просторових орієнтирів та зв'язків; здатності «бачити» в цій інформації ознаки інших об'єктів і явищ, їх єдність і взаємозв'язки.

2. Здатність орієнтуватись у потоці інформації, яка оточує особистість (художня, наукова та ін. література; аудіо – відео – інформаційні джерела; інформаційні дані, отримані унаслідок спілкування та спостереження).

3. Вміння бачити зв'язки між окремими видами мистецтва.

4. Здібність цілісно сприймати окреме мистецтво за допомогою двох або декількох виразних форм іншого мистецтва (здатність передавати в музиці кольорові образи, настрої у природі і поезії та ін.) [5].

Отже, сфера мистецтва охоплює всі внутрішні та зовнішні виміри людського життя. Це доводить, що холистичний підхід у професійній мистецькій освіті сприяє зовнішньому зануренню у ціннісні орієнтири, які впливають на внутрішній світ особистості та є основою цілісної мистецької освіти. Тому відзначимо: холистичний підхід є важливою і необхідною умовою професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва, він забезпечує виважену освіту, коли різні складники знаходяться у рівновазі.

Вважаємо, що сучасна мистецька освіта має враховувати певні холистичні принципи, сформульовані канадським науковцем Кеон Сук Мін [9] – прихильником холистичної освіти: *втілення присутності, трансформаційний діалог, критичність способу навчання, духовна пригода та спосіб екологічного життя*.

Розглянемо кожен із принципів докладніше.

1. Мистецтво як втілення присутності.

Представники холізму в мистецтві наголошують, що створення мистецького шедевра відбувається не шляхом вдосконалення технік, а за умови участі у самому процесі творіння. Представляють мистецтво одночасно як процес і продукт «тілесного залучення», як спосіб матеріалізації «реляційної цілісності» у красу мистецтва (С. Лангер [10], М. Грін [11], Е. Ейснер [12]).

Холистичний принцип розуміння твору мистецтва як процесу втіленої присутності, яка є рушійною силою створення та відчуття прекрасного, допомагає усунути недоліки позаконтекстних підходів до інтеграції мистецтв у форматі освіти. Тож професійна підготовка майбутніх учителів мистецтва повинна

залучати внутрішні ефекти присутності, «фізіологічного відчуття» місця та належності до мистецького твору. Інтеграція мистецтва – це можливість творчого пошуку подання мистецьких творів як процесу пошуку та встановлення присутності відносно місця і процесу твору, що вимагає повного духовного занурення [11].

Втілення присутності сприяє розвитку природної духовності, розкриттю чуттєвості особистості, формуванню емпатичних здібностей та перенесенню відчуттів від творів мистецтва у сферу природної духовності власного життя. Поринаючи у мистецтво, майбутні вчителі починають творчо контактувати із компонентами оточуючого світу.

2. Мистецтво як діалог для трансформації.

Педагоги-холісти впевнені, що сприймання мистецтва – це форма спілкування, діалог, який активно пов'язує особистість із навколишнім середовищем: власне мистецький «матеріал» під чутливим оком та направленою дією «говорить» і «творює» історію (Е. Ейснер [12, с. 239]). Під час цього діалогу учасники інтуїтивно у власній уяві наділяють твір мистецтва особливими рисами, тонами, кольорами. Саме тому в мистецтві неможлива передбачуваність, властива математиці та іншим точним наукам.

Спираючись на цей принцип холистичної освіти, навчання мистецтва передбачає дієву діалогічну обстановку, коли необхідно сприймати та чуттєво реагувати на історію, передану твором мистецтва, а також доповнювати її. Така концепція діалогу в мистецтві акцентує увагу на трансформаціях, які можуть призвести до мистецьких діалогів щодо способу життя, мислення, навчання і виховання, а загалом – до естетичної трансформації майбутніх освітян. У професійній мистецькій освіті це призведе до готовності майбутніх арт-педагогів до перетворення фізичної, інтелектуальної, естетичної та емоційної енергії у власний значущий висококультурний і високочутливий світ.

3. Мистецтво як критика.

За Ф. Челмерсом [13], мистецтвознавство та культурне різноманіття – це складові шляху успішного введення полікультурної (інтегрованої) мистецької освіти. Відзначимо також його концепцію критичного ставлення до мультикультурного сприйняття мистецтва. Головний аргумент полягає в тому, що множинність культурних відмінностей сама по собі не гарантує формування феномена мультикультурності в особистості. Для отримання результату потрібне «бачення критичної реконструкції». Недостатньо просто сприймати мистецтво, необхідно впроваджувати і використовувати «транскультурний гібридизований досвід» у мінливості мистецтва і світу [13, с. 297]. Критичність розглядається як можливість розпізнавати і включати сприйняте в мистецтві до традиційної та загальнолюдської культури.

Ідея критичності відображає «всеосязність», «трансформацію» і «цілісність»:

1. Всеосязність. Вивчення мистецтва є актом всеосязності, оскільки всі різноманітні рівні інтенсивного досвіду мистецтва ведуть до розуміння нових образів, які мають відображення в нових культурах.

2. Трансформація. Основна увага у мультикультурній художній освіті покладається на процес безперервного культурного перетворення. Коли з'являються питання «Які емоції переполюють під час перегляду твору?», «Чи є в мене почуття?» «Що є мій світогляд?» та ін., формується зворотний зв'язок, завдяки якому відкриваються можливості для трансформаційного навчання, що дає змогу вийти за межі перегляду знань.

3. Цілісність і єдність. Критичне ставлення до загальних прав людини (свобода, мир, справедливість) повинно поширюватись на увесь світ, що призведе до досягнення глобального досвіду висококультурної цілісності.

Отже, критичність мистецтва у холистичному підході відповідає цілісності та єдності професійної освіти, сприяє мультикультурному розвитку майбутніх вчителів мистецтва та є необхідною умовою полікультурної професійної мистецької освіти.

4. Мистецтво як духовна «пригода».

Мистецтво тісно пов'язане із людською духовністю. За словами М. Росса [14], існує синхронічний шлях здобуття духовності через мистецтво. Е. Коулмен [15, с. 195] звертає увагу на нерозривний зв'язок між прекрасним і духовним у глибокому розумінні людства та всесвіту, що також актуалізує використання принципів холистичного підходу в мистецькій освіті.

У навчанні мистецтва важливим є вміння розглядати його з точки зору митця («сприйняття художника»). Кеон Сук Мін виокремлює три етапи досягнення «сприйняття художника»: «невинний» – сприйняття твору мистецтва стихійно, невимушено, чесно, оригінально; «звичайний» – етап звикання і контролю стереотипного сприйняття; «культурований», який є метою естетичної освіти, коли поєднуються свобода й невимушеність першого «невинного» етапу з глибокими культурними знаннями. При цьому на усіх трьох етапах переплетене емоційне (чуттєве) та фізичне (тілесне) сприйняття, що утворює «синтетичне сузір'я чуття» [9]. Ідея критерію духовної пригоди полягає у постійному поєднанні фізичного

та інтелектуального полюсів під час естетичної діяльності. Духовна подорож допомагає стати співавтором та співучасником мистецтва, яке стає динамічним і живим.

Урахування принципу духовної пригоди у холистичному підході сприятиме пізнанню художньо-духовного континууму та збалансованості ідеї повноцінної мистецької освіти.

5. Мистецтво як засіб екологічного життя.

Цілісність у професійній мистецькій освіті не буде повною, якщо не враховувати ідею краси в екологічному вимірі. Науковці наголошують, що мистецтво не обмежується окремими людьми, воно відкрите для глибокої соціальної та універсальної орієнтації. Зокрема, представники холистичної освіти наполягають на розвитку екологічної обізнаності (Дж. Міллер [16, с. 50]).

С. Граблі [17] у поглибленому дослідженні «Духовна екологія: пошуки серця мистецької освіти» представляє холистичний шлях у мистецтві як екологічне підприємство: екологічно-духовна схильність, представлена певними образами у мистецьких творах. Крім того, вагомого значення набуває впровадження етнічних традицій у мистецтво, що забезпечує зв'язок між поколіннями і призводить до навчання через історії, пісні, малюнки, танці. Також науковець висуває гіпотезу ре-міфологізації культури з метафорами в мистецтві.

Екологічний принцип холистичної освіти є наразі актуальним у професійній підготовці майбутніх учителів мистецтва, оскільки він дозволяє вибудувати екологічні виміри мистецьких практик та наблизитися до «серця» мистецької освіти.

Унаочнимо принципи холистичної освіти Кеон Сук Мін (рис. 1).

Рис. 1. Принципи холистичної освіти за Кеон Сук Мін

Висновки... Підсумовуючи вивчення холистичного підходу в освіті, сформулюємо його ключові положення:

- холистична освіта пов'язана із цілісним розвитком особистості (інтелектуальним, духовним, соціальним, емоційним, естетичним, творчим, фізичним);
- холізм характеризує співпраця та взаємоповага усіх учасників освітнього процесу;
- холистична освіта заснована на досвіді, а не «великих книгах» або «базових уміннях» (досвід широкий, відкритий і необмежений, як саме життя);

– метою холистичного підходу є забезпечення цілісного розвитку можливостей людини в усіх сферах її життя.

Серед основних умов впровадження холистичного підходу в мистецьку освіту такі: практична спрямованість занять; соціальна спрямованість освіти; створення середовища емоційної комфортності і захищеності; розмитість кордонів між спеціально організованими заняттями і повсякденною життєдіяльністю; живе відношення до мистецтва.

Отже, впровадження холистичного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва, урахування принципів «втільнення присутності», «трансформаційного діалогу», «способу пізнання інших», «духовної пригоди» та «способу екологічного життя» є методологічним підґрунтям формування високо-компетентного фахівця освітньої галузі «Мистецтво».

Список використаних джерел та літератури:

1. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики [Електронний ресурс] / М. Г. Тофтул. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 416 с. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/11783/1/%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BAa-1.pdf>
2. Миллер Дж. Холистическое образование: педагогика предчувствия тетрадь [пер. Н. Октябрёвой] / Дж. Миллер // Политика образования. – 2002. – Вып. 3. № 50. – Режим доступа: <http://ps.1september.ru/article.php?ID=200105607>
3. Буряк О. С. Концепція холистичної освіти у процесі формування цілісної особистості постмодерну / О. С. Буряк // Філософія неперервної професійної освіти. – 2015. – №3 (44). – С. 52-56.
4. Юсов Б. П. Взаимосвязь культурогенных факторов в формировании современного художественного мышления учителя образовательной области «Искусство» / Б.П. Юсов. – М.: Компания Спутник+, 2004. – 252 с.
5. Савенкова Л. Г. Воспитание человека в пространстве мира и культуры: интеграция в педагогике искусства: монография / Л. Г. Савенкова. – Москва: МАГМУ-РАНХиГС, 2014 – 155 с.
6. Філософський енциклопедичний словник [Електронний ресурс] / гол. ред. В. І. Шинкарук. – Київ: Абрис, 2002 – 751 с. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf
7. Miller R. Caring for New Life: Essays on Holistic Education / Ron Miller. – NY : Psychology Press. – 2000. – 136 p.
8. Taylor E. B. Connecting the curriculum: Using an integrated interdisciplinary thematic approach [Online]. – Available: www.wholechildproject.org.
9. Kyeong Suk Min. Toward a Holistic Pedagogy of Art Integration: The degree of Doctor of Philosophy Graduate Department of Curriculum, Teaching and Learning Ontario Institute for Studies in Education University of Toronto. – 2013. – 273 p. [Online]. – Available: https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/35910/3/Min_KyeongSuk_201306_PhD_thesis.pdf.
10. Langer S. Form and feeling: a theory of art developed from Philosophy in a New Key / S. Langer. – New York: Charles Scribner's Sons. – 1953.
11. Greene M. Text and margins in Neperud, R.W.(ed). Context, content, and community in art education / M. Greene. – NewYork: Teachers College Press. – 1995. – 247 p.
12. Eisner E. The arts and creation of mind in Language Arts / E. Eisner. – 80 (5). – 2003. – Pp.340-344.
13. Chalmers F. G. Celebrating pluralism six years later: Visual trans culture / seduction, and critical multiculturalism in Studies in Art Education / F. G. Chalmers. – 43(4). – 2002. – Pp.293-306.
14. Ross M. On the other side: The arts and the curriculum in the future: Challenge of change / M. Ross. – Reston VA: National Art Association. – 1992.
15. Coleman E. J. Creativity and spirituality: Bonds between art and religion / E. J. Coleman. – NewYork: SUNYPress. – 1998.
16. Miller J. P. Whole child education / J. Miller. – Toronto: University of Toronto Press. – 2010.
17. Gradle S. A spiritual ecology: Finding the heart of art education in Journal of Canadian / S. Gradle // Association for Curriculum Studies – 5(1). – 2007. – 71-93.

Транслітерований список літератури:

1. Toftul M. H. Suchasnyi slovyk z etyky [Elektronnyi resurs]. Zhytomyr, Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2014, 416 p. Rezhym dostupu:<http://eprints.zu.edu.ua/11783/1/%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BAa-1.pdf>
2. Miller Dzh. Kholisticheskoe obrazovanie: pedagogika predchuvstviya tetrad' [per. N. Oktyabrevoj]. Politika obrazovaniya, Vy'p. 3, № 50, 2002, Rezhim dostupa:<http://ps.1september.ru/article.php?ID=200105607>
3. Buriak O. S. Kontseptsiiia kholistychnoi osvity u protsesi formuvannia tsylisnoi osobystosti postmodernu. Filosofiia neperervnoi profesiinoi osvity, 2015, Volume 3 (44), pp. 52-56.

4. Yusov B. P. Vzaimosviaz' kul'turogennykh faktorov v formirovanii sovremennogo hudozhestvennogo myshleniya uchitel'ia obrazovatel'noy oblasti «Iskusstvo», Moskva, Kompaniya Sputnik+, 2004, 252 p.
5. Savenkova L. G. Vospitanie cheloveka v prostranstve mira i kul'tury': integratsiya v pedagogike iskusstva: monografiya, Moskva, MAGMU-RANKiGS, 2014, 155 p.
6. Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk [Elektronnyi resurs], hol. red. V. I. Shynkaruk, Kyiv, Abrys, 2002, 751 p, Rezhym dostupu: http://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovnyk.pdf
7. Miller R. Caring for New Life: Essays on Holistic Education, New York, Psychology Press, 2000, 136 p.
8. Taylor E. B. Connecting the curriculum: Using an integrated interdisciplinary thematic approach [Online], Available: www.wholechildproject.org
9. Kyeong Suk Min. Toward a Holistic Pedagogy of Art Integration: The degree of Doctor of Philosophy Graduate Department of Curriculum, Teaching and Learning Ontario Institute for Studies in Education University of Toronto, 2013, 273 p. [Online], Available: https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/35910/3/Min_KyeongSuk_201306_PhD_thesis.pdf
10. Langer S. Form and feeling: a theory of art developed from Philosophy in a New Key, S. Langer, New York, Charles Scribner's Sons, 1953.
11. Greene M. Text and margins in Neperud, R.W.(ed). Context, content, and community in art education, New York, Teachers College Press, 1995, 247 p.
12. Eisner E. The arts and creation of mind in Language Arts, 80 (5), 2003, pp. 340-344.
13. Chalmers F. G. Celebrating pluralism six years later: Visual trans culture / seduction, and critical multiculturalism in Studies in Art Education, 43(4), 2002, pp. 293-306.
14. Ross M. On the other side: The arts and the curriculum in the future: Challenge of change, Reston VA, National Art Association, 1992.
15. Coleman E. J. Creativity and spirituality: Bonds between art and religion, New York, SUNY Press, 1998.
16. Miller J. P. Whole child education, Toronto, University of Toronto Press, 2010.
17. Gradle S. A spiritual ecology: Finding the heart of art education in Journal of Canadian Association for Curriculum Studies – 5(1), 2007, pp. 71-93.

Аннотация

Холистический подход в контексте методологического анализа профессиональной подготовки будущих учителей искусства Орехова В. В.

Статья раскрывает ключевые понятия холистического подхода в контексте методологического анализа профессиональной подготовки будущих учителей искусства. Целью статьи автор ставит раскрытие фундаментальных позиций холистического подхода; определение действенных факторов формирования целостной личности в образовательной художественной среде. Автор опирается на опыт зарубежных и отечественных представителей образовательной сферы (М. Грина, С. Лангера, Дж. Миллера, И. Савенковой, И. Тейлора, С. Грабли, Кеон Сук Мин и др.), акцентирует внимание на особой конфигурации художественной практики и актуальности восстановления «сердца» художественного образования.

В статье представлены критерии успешного внедрения холистического подхода в профессиональную подготовку будущих арт-педагогов: «искусство как отображение присутствия», «искусство как трансформационный диалог», «искусство как критика и способ познания», «искусство как духовное приключение» и «искусство как способ экологической жизни», что является методологической основой формирования высококомпетентного специалиста в области арт-педагогике.

Среди основных условий внедрения холистического подхода в образование в сфере искусства автор выделяет практическую направленность занятий; социальную сферу образования; создание среды эмоциональной комфортности и защищенности; размытость границ между специально организованными занятиями и повседневной жизнедеятельностью; живое отношение к искусству.

Ключевые слова: холистический подход, арт-педагогика, будущие учителя искусства, духовность

Summary

Holistic Approach in the Context of Methodological Analysis of the Future Art-Teachers' Vocational Training Orekhova V. V.

The article reveals the basic holistic approach concepts in the context of methodological analysis of the professional training of future art teachers. The article purpose is to disclose the fundamental positions of holistic approach; to determine the effective factors for the integral personality formation in the educational

artistic environment. The author in the article relies on the foreign and domestic experience of the researchers (M. Greene, S. Langer, J. Miller, I. Savenkova, I. Taylor, S. Grabli, Keon Suk Min), which emphasizes the special configuration of artistic practice and the importance of restoring art education «heart».

The article presents the criteria for the successful implementation of the holistic approach to the professional training of future art teachers: art as an embodied presence; art as a transformative dialogue; art as a critical way of learning the others; art as a spiritual adventure, art as a way of ecological life. This is the methodological basis for developing a highly competent specialist in the art pedagogy field.

The author pays attention to the conditions for implementing a holistic campaign into art pedagogy: the practical orientation of the classes, the social sphere of education, the creation of emotional comfort of environment and security; blurring of boundaries between specially organized occupations and daily life activity; a lively attitude to art.

Key Words: *holistic approach, art pedagogy, future art teachers, spirituality*

УДК 786.2 (070.2)

Псарьова Л. В.,

*концертмейстер школи мистецтв
(м. Бахмут Донецької області)*

Леськів В. О.,

*студент факультету початкової, технологічної та професійної освіти
(м. Слов'янськ Донецької обл.)*

Умови формування мотивації навчання гри на фортепіано в школярів

Стаття присвячена одній з актуальних проблем мистецької педагогіки – формуванню мотивації навчання гри на фортепіано в учнів. Автори зауважили, що становлення мотиваційної сфери учня визначається розвитком його як особистості з унікальним співвідношенням ціннісних орієнтацій, естетичних і мотиваційно-вольових переживань; змістовною спрямованістю потреб, інтересів і прагнень; способами набуття музичних знань, умінь і навичок та їх реалізації у виконавській діяльності; життєвим і художнім досвідом тощо. У роботі автори визначили і розкрили сутність педагогічних умов формування мотивації навчання гри на фортепіано: цілеспрямоване педагогічне керування процесом формування мотивації навчання гри на фортепіано; спонукання учнів до усвідомлення сенсу навчання гри на фортепіано; орієнтація процесу навчання на розвиток в учнів самостійності, активності, творчої ініціативи; стимулювання учнів до оволодіння вміннями цілеутворення, самооцінки і самоконтролю. Формування мотивації навчання гри на фортепіано вимагає правильної організації навчальної діяльності учня, це складний процес виконання учнем кількох дій, наприклад, аналізу умов, оцінки своїх можливостей, співставлення різних цілей між собою тощо. Важливо, щоб мотиваційна спрямованість навчання гри на фортепіано формувалася в учнів під керівництвом учителя, а не складалася стихійно.

Ключові слова: *мотивація, гри на фортепіано, школярі, педагогічні умови.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті визначено основні завдання, пов'язані з духовним становленням особистості, формуванням її творчих здібностей, здатності до сприймання, розуміння і творення художніх образів, потреби в духовному самовираженні. Важлива роль у вирішенні цих завдань належить музичному мистецтву [2]. У зв'язку з цим перед музичною педагогікою постає багато проблем, серед яких однією з найактуальніших є проблема формування мотивації навчання музичного мистецтва. Її актуальність зумовлена суспільними вимогами до музичної освіти дітей, ідеями методологічної переорієнтації освітнього процесу на розвиток особистості учня, виховання його самобутності, самостійності, творчої активності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Проблема мотивації навчання є однією з провідних у педагогічній науці. Цим пояснюється велика кількість досліджень у цій царині, різноманітність точок зору на психолого-педагогічні аспекти формування мотиваційної сфери особистості. Ученими розглядаються теоретико-методологічні засади формування мотивації поведінки людини, її пізнавальної діяльності; критерії діагностики навчальних мотивів і способи їх формування в учнів різного віку тощо (Б. Ананьєв, В. Асеев, Ю. Бабанський, В. Давидов, Л. Занков, Д. Ельконін, Г. Костюк, О. Леонтьєв, А. Маркова, С. Рубінштейн, М. Скаткін, Г. Сухобська, Г. Щукіна, П. Якобсон та ін.).

Формувати мотивацію навчання гри на фортепіано – означає наповнити навчально-виконавську діяльність учнів таким змістом, який би забезпечував їх глибоке проникнення у сутність музичного мистецтва, викликав прагнення до осягнення й осмислення змісту музичних творів, спонукав до усвідомлення сенсу оволодіння грою на фортепіано, створював можливості для самостійної роботи над